

Årsmøde 2021

Mundtlig beretning v. foreningens formand, Karsten Suhr

Både den skriftlige og denne mundtlige beretning er bestyrelsens beretninger. Jeg vil derfor gerne indlede med at præsentere medlemmerne af foreningens bestyrelse:

- Carina Dyekjær Finseth, formand for bestyrelsen på Nørre Aaby Realskole, næstformand i foreningen
- Bo Mehl Jørgensen, skoleleder på Frederikssund Private Realskole, næstformand i foreningen
- Hans Myhrmann, skoleleder på Randers Realskole
- Jens Peter Mølgaard, bestyrelsesmedlem i bestyrelsen på Nykøbing Falster Realskole
- Sven Jensen, formand for bestyrelsen på Privatskolen Als, Sønderborg
- Maja Faust Rasmussen, næstformand på Interskolen, Aarhus
- Dan Ingemann Jensen, skoleleder på Sct. Ibs Skole, Horsens
- Observatør i bestyrelsen, Jimmy Burnett Nielsen, rektor på Bagsværd Kostskole og Gymnasium

--

(Det fælles. De fem kernebegreber)

Vi er Danmarks private skoler. Vi er forskellige skoler. Trods diversiteten er der noget, der binder os sammen. Noget, vi er fælles om. "Det fælles" kan samles i fem kernebegreber:

Ansvar, friheden, værdierne, pejlemærket og traditionen.

Både den skriftlige - og denne mundtlige beretning - behandler konkrete og aktuelle politiske problemstillinger og mange forskellige emner med betydning for de frie og private skolers rammevilkår.

Trods det, at der netop er tale om mange forskelligartede emner, går de fem kernebegreber igennem beretningen som en slags grundtoner.

Foreningens formål, vision og mission er gennemsyret af disse kernebegreber.

For os, som forening for de frie og private grundskoler og gymnasiale uddannelser i Danmark, er der ikke noget vigtigere eller noget, der har større værdi at fortælle om, tydeliggøre, bevare, handle på, forsvare og kæmpe for end ansvar, friheden, værdierne, pejlemærket og traditionen.

--

(Ansvaret)

Det er naturligt for os, de frie og private skoler, at aktivere de værdier, som danner positive fundament i skolen og i samfundet. Vi bidrager blandt andet til samfundets og fællesskabets målsætninger ved at bruge den frihed og det spillerum, vi har til at lave skole.

At være fri og privat skole betyder, at vi udnytter retten til at være anderledes. Samtidig lever vi op til samfundets og fællesskabets krav og forventninger. Vi er både bidragsydere og modtagere i et samfundsperspektiv.

De frie og private skolers opgave og ansvar rækker ud over det at tilbyde kvalitetsuddannelse og et dannelsesskabende miljø. Altså ud over det, man kan betegne som skolernes indre liv.

Det forventes af os, at vi er en gevinst for samfundet i mere end én forstand. Når vi er det, skaber det legitimitet. Og legitimitet er lig med eksistensberettigelse.

--

(Samfundsansvar)

Det er nu ét år siden, medlemsskolerne i foreningen Danmarks Private Skoler vedtog kodeks - de 7 samfundsløfter. Dermed blev et ambitiøst projekt sat i søen.

Kodeks – de 7 samfundsløfter er et håndslag, medlemsskolerne har givet hinanden på at levendegøre og aktivere fællesværdien ”Samfundsansvar”.

Det indebærer en forpligtelse for hver enkelt medlemsskole til at gøre status over de samfundsansvarlige aktiviteter og indsatser, som skolen allerede har. Det forpligter medlemsskolen til at iværksætte nye samfundsansvarlige aktiviteter og indsatser for at opfylde de 7 samfundsløfter. Naturligvis i tråd med skolens eget formulerede værdigrundlag. Samtidig forpligter det medlemsskolen, til at kommunikere om det den gør.

Vi vil, som skoleform, altid bidrage – og vi vil opfattes som en skoleform, der gør en forskel.

Vi ved også, at hvis vi ikke opleves som nødvendige, så bliver vi irrelevante. Bliver vi irrelevante, så lukker vi. Det er et faktum!

Er det så ikke nok, at vi – som vi har gjort i over 200 år – tilbyder eleverne trivsel og fortræffelig undervisning? Svaret er nej, det er ikke nok.

Skoler, herunder de frie og private skoler, skal også have et bredere blik. Vi har et helt særligt ansvar. Vores historie og tradition forpligter os.

Vi skal have indsatser og aktiviteter, der ligger ud over vores kerneydelse - undervisningen. Indsatser og aktiviteter, der er til gavn for samfundet, og som er medvirkende til at løse de udfordringer, samfundet har, både lokalt og globalt.

Alle – eller næsten alle – ved, at de frie og private skoler har en kerneydelse, der medfører, at eleverne bliver dygtige og livsduelige. Og at der er stor trivsel på skolerne. Det, som langt færre er klar over, er, at skolerne også har mange andre aktiviteter. Aktiviteter, der er til gavn for samfundet.

Foreningen har i sommeren 2021 via Epinions Danmarkspanel fået gennemført en befolkningsundersøgelse om holdningerne til skolens rolle i samfundet – altså både den offentlige og den private.

Undersøgelsen viser en generel enighed om, at det først og fremmest er skolers ansvar at skabe optimale rammer for trivsel, uddannelse og dannelse af eleverne. Det er vel ikke overraskende?

Undersøgelsen bekræfter dog også en tendens og forventning om, at skoler – offentlige som private - bør bidrage til fællesskabet i mere bred forstand.

Det var altså rettidig omhu, da vi sammen vedtog kodeks og gav 7 samfundsløfter om at have indsatser og aktiviteter, der bl.a. fremmer mangfoldighed, forebygger problemer og understøtter rettigheder; indsatser og aktiviteter, der bidrager ved at understøtte lokale initiativer og samarbejder - og bidrager til at løse globale, samfundsmæssige udfordringer.

De 7 samfundsløfter vil vi gerne holdes op på! For vi ved, at vi som mennesker søger relevante, meningsfulde fællesskaber, også når det handler om skolegang og uddannelse. Og det er meningsfuldt at være i et skolefællesskab, der både tager ansvar for børn og unges uddannelse og dannelse - og ansvar i forhold til det store fællesskab - det omkringliggende samfund.

--

(Skolen om omverdenen)

Et af vores samfundsløfter lyder sådan:

”Vi har konkrete aktiviteter eller indsatser, hvor vi gør en positiv forskel for omverdenen; det store fællesskab, vi er en del af.”

Vi kan f.eks. have fokus på social, kulturel, økonomisk og miljømæssig bæredygtig udvikling. Vi kan gennem et stærkt lokalt og globalt engagement gøre en forskel for grupper i samfundet, der har det svært. Vi kan spille en aktiv rolle i forhold til uddannelsessektoren eller i forhold til den by eller det lokalområde, vi ligger i.

Vi har noget at byde ind med.

Det gælder også, når det kommer til det kommunale samarbejde. Det er vigtigt, at de frie og private skoler blander sig, og er en aktiv del af de lokale forhold. Herunder den lokale politiske debat. Vi skal gøre opmærksom på, at de frie skoler og de offentlige skoler ikke er hinandens modsætninger, men har meget at bidrage med hver især – og sammen.

Hvis ikke kommunen og politikerne inviterer jer ind i fællesskabet, så må I selv tage initiativet. Uden dialog kommer der i hvert tilfælde ingen resultater.

Måske kan den udsendte publikation, lavet i samarbejde mellem KL, Børne- og Undervisningsministeriet og skoleforeningerne - med titlen ”Det gode samarbejde”, være en døråbner og give mulighed for en snak.

Det netop forestående kommunalvalg er en glimrende anledning til at få lokale politikere i tale og vise dem, at lokalområdet har brug for den frie og private skole.

Vi skal bidrage. Det er i bund og grund det, som kodeks og de 7 samfundsløfter handler om. Vi mener naturligvis ikke, naivt, at vi som enkeltskoler eller skoleform kan løse alle problemer. Vi mener alligevel, at vi kan gøre en forskel, når samfundsansvar medtænkes i skolernes processer, struktur og kultur.

Selv om mange medlemsskoler - helt naturligt - har været fokuserede på håndteringen af udfordringerne relateret til covid-19 i løbet af det seneste år, har foreningen med glæde konstateret, at en del medlemskoler er godt i gang med dialogen om, hvordan kodekset og de 7 samfundsløfter skal have et liv på netop deres skole.

(Corona)

Corona har fyldt meget i løbet af de seneste to år. I denne beretning skal pandemien fylde relativt lidt, uden dette er et udtryk for en undervurdering af pandemiens betydning for skolerne. Det har bl.a. været et stort arbejde at få de mange og meget hurtigt skiftende bekendtgørelser og retningslinjer til at passe ind i en skole, hvor både faglighed og trivsel er i fokus. Ledelser og medarbejdere har gjort et fantastisk stykke arbejde.

Selvom I har gjort, hvad I kunne for at tilrettelægge undervisningen med færrest mulige krav til forældreinvolvering, så skal vi også anerkende forældrenes store indsats gennem hele perioden.

At genåbne har forårsaget en noget besværlig hverdag for alle skoler. Vi håber, at foreningens utallige orienteringsskrivelser og rådgivning har hjulpet med til, trods alt, at gøre det mere overskueligt.

Der har også været små og store politiske udfordringer undervejs. Blandt andet vedrørende test. Regeringens beslutning, om at test på grundskoler skulle være et kommunalt anliggende, blev pludselig et problem. Kommunernes Landsforening meddelte de enkelte kommuner, at der ikke var lovhemmel til at teste medarbejdere på de frie og private skoler. Dét kunne vi jo ikke leve med! Foreningen blev primus motor i kritikken. I løbet af en hektisk uge lykkedes det at skabe indflydelse, så langt de fleste kommuner tilbød testning af medarbejdere på de frie og private skoler på lige vilkår med folkeskolerne.

Under hele pandemien har det i det hele taget været nødvendigt at holde øje med, om de frie og private skoler blev behandlet på lige fod med de offentlige.

Corona er ikke længere en samfundskritisk sygdom, og vi er ved at vende tilbage til "skolehverdagen".

Foreningen hylkede skolehverdagen i et debatindlæg, der forholdt sig til polemikken og de mange konkrete forslag til, hvordan mistrivsel og såkaldt "fagligt efterslæb" kunne undgås.

Foreningen fremførte den holdning, at drøftelserne af "post Corona-tiltag" på skoleområdet burde give mulighed for lokale vurderinger af situationen. Mulighed for at tilrettelægge og finde løsninger, der er bedst for netop de elever – og andre aktører, på netop den skole. Desuden, at drøftelserne burde forholde sig til den enorme betydning af netop "skolehverdagen".

Mange, bl.a. politikere, proklamerede, at nu skulle der arrangeres særlige fællesskabsskabende og særlige trivselsfremmende aktiviteter. I hele debatten blev faglighed og trivsel sat op som hinandens modsætninger. Det måtte vi reagere på. Der er ikke et modsætningsforhold mellem faglighed og trivsel. Det handler ikke om trivsel *eller* faglighed – det handler om faglighed *og* trivsel.

(Friheden)

Den værdimæssige, holdningsbaserede og pædagogiske frihed, altså forældrenes frihed til at vælge, hvordan deres børns opdragelse og undervisning skal foregå, sammen med et statsligt økonomisk tilskud, er en anerkendelse af de grundlæggende frihedsrettigheder, som grundloven fastsætter.

At forældre havde og har ret til at give deres børn en undervisning, der svarer til deres syn på den gode skole, blev grundlovsfæstet i midten af 1800-tallet, hvor "undervisningspligten" erstattede "skolepligten". Heri lå og ligger flertallets anerkendelse af mindretalsretten, forældreretten og skolefriheden:

Enhver fri og privat skole har frihed til at møde sine opgaver på anderledes måder end i den offentlige skole. Friheden er de frie og private skolers grundvilkår.

--

Men friheden ér under pres.

"Den store ommøblering" kalder regeringen sin plan. Det er regeringens udtalte hensigt at gøre op med såvel 69'ernes som 89'ernes politik. Den gik – i deres optik - ud på at bryde grænser og gøre alting mere frit. Regeringen vil – lidt firkantet sagt – gøre op med mulighederne for at være sig selv, bevæge sig frit og vælge frit. Altså gøre op med friheden til den enkelte borger.

Indenrigs- og boligminister Kåre Dybvad Bek har bl.a. udtalt, at: "Den frihed er en barriere for landets sammenhængskraft."

Mantraet synes at være, at frihed er et nulsumsspil, hvor mere frihed til nogen giver mindre frihed til andre. Et noget dystert perspektiv, som førnævnte minister bl.a. udlagde i et interview i Berlingske i sommer.

De første skridt til ommøbleringen blev taget, da daværende Uddannelses- og Forskningsminister Ane Halsbo Jørgensen meddelte beslutningen om at flytte forskellige videregående uddannelser til provinsen. Uddannelserne kunne fortælle, at det ikke er uddannelsespladser, der mangler, men studerende. Men de involverede institutioner blev ikke inddraget. Selv, når der ønskes en decentral udvikling, er det centralstaten, der vil bestemme.

(Elevfordeling)

”Ommøbleringen” fortsatte, da der blev indgået endnu en politisk aftale. Denne gang om elevfordeling på det gymnasiale område. Fra 2023 skal gymnasieelever på de offentlige gymnasier, i udvalgte zoner, fordeles efter forældrenes indkomst. Det kan lyde uskyldigt, men aldrig før i Uddannelses Danmark har vi gjort elevers skolevalg afhængig af deres forældres økonomiske status.

Vi uddanner til – og forlanger - at vores børn og unge skal være selvstændige, kritisk tænkende og aktive i deres egne valg. Det er derfor paradoksalt, at det ikke er afgørende, hvad den unge selv mener er vigtigt, når ét af de første større selvstændige valg – valget af ungdomsuddannelse - skal træffes, men derimod deres forældres indkomstgrundlag.

Tør vi bruge udtrykket ”tvangsindskrivninger”? Den unges frie valg er i hvert fald begrænset.

Argumentationen for den nye ordning opfattes af mange som plausibel. Men den koster! Det frie skolevalg er taberen, når regnskabet gøres op.

Også de private gymnasiale uddannelser er blevet ramt.

Der er blandt nogle politikere stor frygt for, at de unge vil obstruere den nye elevfordelingsmodel ved at vælge de private gymnasier til, når andre valg vanskeliggøres. Den politiske frygt for at de unge vil søge mod de frie og private alternativer har medført en beslutning om at begrænse de private gymnasier i deres optag af nye elever. Først var meldingen i 3 år, men da forliget blev indgået, blev de 3 år til 4. Helt urimeligt, mener vi naturligvis.

Logikken er altså: Ufrihed for nogen, giver frihed for andre – og dét kan man ikke have! (lad lige den stå et øjeblik!)

Elevfordelingsmodellen er vedtaget og bliver implementeret fra 2023, dog kommer begrænsningerne for de private gymnasier allerede fra kommende skoleår, altså fra august 2022.

Det er ikke en rar fornemmelse, vi sidder tilbage med. Den politiske lyst til central styring, plantænkning og tilsidesættelse af borgeres valgmuligheder er i høj grad en trussel for os.

Det spørgsmål, der nu melder sig, er naturligvis, om der kan ske det samme på grundskoleområdet. At der arbejdes med tanker om elevfordelingsmodeller er ganske vist.

En ”coppaste” af gymnasie modellen er dog svær at forestille sig i den offentlige grundskole, fordi det vil fratage kommunerne retten til selvstyre – mere specifikt muligheden for at inddele kommunen i skoledistrikter.

I forhold til de frie og private grundskoler kan man snart forestille sig alting. Intet synes helligt. Vi vil dog hævde, at grundlovens §76 – forældrenes frie valg - er og bliver en hindring for et strukturelt stop for optag på de frie grundskoler.

Grundloven siger dog ikke noget om retten til offentlig finansiering af et alternativt undervisnings- og skolevalg. Og her har vi muligvis problemet.

--

Den frie skoleform har meget lidt værdi for den siddende regering. Et tydeligt eksempel er de samlinger Statsministeren har afholdt inden folketingets åbning – først mødet ”Danmark kan mere” og derefter uddannelsesmødet på Marienborg. Ingen af stederne var de frie skoler inviteret eller repræsenteret ved skoleforeningerne. Man tager givetvis ikke de frie skoler og de tusinder af elever, der har deres dagligdag på frie grundskoler, efterskoler og gymnasier, alvorligt. Desværre.

(Tilsyn og styring)

Friheden ér under pres – det har vi i foreningen sagt igen og igen.

Og historien gentager sig, igen og igen. Læs blot i arkivet af tidligere beretninger. Sproget er måske lidt anderledes, men emnerne er velkendte. Det handler om vores skoleforms frihed, økonomi, tilsyn og rammevilkår.

Kampen for friheden skal vindes igen og igen. Vi skal være årvågne, sove med støvlerne på og reagere hver gang vores frihed indskrænkes direkte - og mere subtilt.

Det er til en vis grad forståeligt, at det er besværligt for staten, politikerne og embedsfolkene at skulle forholde sig til de over 500 forskellige frie skoler, der i omfattende grad har ret til at agere forskelligt i henhold til deres værdigrundlag. Og jo. Det kan da nok give lidt hovedpine med al den forskellighed, når agendaen er tilsyn og styring.

Mén, enhver fri og privat skole har frihed til at møde sine opgaver på anderledes måder end i den offentlige skole. Det er nu engang den ret, de frie skoler har fået, og som 120.000 elever og deres forældre hver dag takker ja til.

Udfordringerne opstår, når politikere og embedsfolk begynder at fortolke på, lægge til og ligefrem redefinere centrale krav som ”stå mål med-kravet” og ”frihed og folkestyre-kravet”. Disse krav rummer både rammerne og friheden for de frie skoler.

Staten burde ikke lægge hindringer i vejen, men gøre det til sin opgave at værne om friheden.

Hvor bredt kan kravene forstås i relation til skolens virksomhed? Hvor mange temaer i skolens virksomhed kan inddrages i fortolkningen af kravene?

Hver gang politikerne og tilsynsmyndigheden eksplicit inddrager nye konkrete temaer i forståelsen af disse to krav, bliver det ikke bare ensrettende for skolerne, - myndighederne ”vinder også hævd” på forståelsen.

Er det et problem? Det mener vi. Specielt hvis disse to krav til en hver tid kan modelleres, så de svarer til den øjeblikkelige politiske agenda. Og når kravene opfattes som elastik i metermål, kan enhver forståelse, henstilling og afgørelse altid forsvares og forklares af politikerne og tilsynsmyndighederne.

Det er et demokratisk problem.

De øvrige skoleforeninger er enige. Det er bl.a. kommet til udtryk i forbindelse med et samarbejde med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet om et udkast til en ny vejledning om ”stå mål med-kravet”.

På rigtig mange områder har styrelse og foreninger været enige om formuleringerne. Men netop detaljeringsgraden og forståelsen af hvor meget af skolens virksomhed, der tolkningsmæssigt kan placeres i "stå mål med-kravet" har været et uenighedspunkt. Styrelsen holder på en bred fortolkning, og på at de konkrete eksempler og afgørelser fra dens tilsynspraksis skal fremgå i vejledningen. I skoleforeningerne holder vi på frihedsrettighederne.

Det uklart, om dette samarbejde ender med formuleringer, som begge parter er enige i, og som vi, skoleforeningerne, kan anerkende.

Vi kæmper for, at de intentioner, der i sin tid var grundlaget for de frie og private skoler, fastholdes. Altså, at de frie og private skoler også i fremtiden kan være alternative valg til de offentlige skoler. Et reelt alternativ.

(Økonomi)

Frihed og økonomi – hænger det sammen? Naturligvis gør det det, - også selvom vi altid siger, at friheden er det vigtigste. Men det er meget svært, ja nok umuligt, at drive frie og private skoler uden en tilstrækkelig finansiering. Alene derfor er de årlige forslag til finanslove altid meget interessante.

Der har, siden den nuværende regerings første forslag til finanslov, været ro om selve koblingsprocenten og statstilskuddet for både grundskolerne og gymnasierne. Det gælder også forslaget for 2022.

Men der er de seneste år alligevel sket ting og sager med økonomiske konsekvenser, f.eks. ifm. ændringer i afsnøringen til Vikarkassen, hvor der blev taget 8 mio. kr. fra de private gymnasier – uden nogen begrundelse.

Og i forbindelse med en aftale om yderligere midler til folkeskolerne, hvor disse midler ikke i første omgang kom med i grundlaget for beregningen af de frie og private grundskolers tilskud. De ekstra midler til folkeskolerne er nu lagt ind i det almindelige bloktilskud og medtages i beregningsgrundlaget for de frie grundskoler. Grundskolernes tilskud forøges altså tilsvarende fra 2025.

Det er jo sådan, at når de frie og private grundskolers tilskud bliver nævnt med en koblingsprocent på 76, så er beregningsgrundlaget driftsudgifterne for folkeskolerne - alle de udgifter, der konteres på en bestemt konto i det kommunale regnskab.

Der er imidlertid en række udgifter, der ikke medtages i beregningsgrundlaget. Alle anlægsudgifter og sikkert også forskellige IT-investeringer, udgifter ifm. tekniske og administrative medarbejdere og udendørs vedligeholdelse mv. Udgifter, som de frie grundskoler selv skal finansiere via forældrebetaling, driftstilskud og det utilstrækkelige bygningstilskud. Dét er der ikke noget lovmæssigt forkert i, og sådan har det altid været, men i den politiske diskussion om vores sektors økonomi, når den sammenlignes med folkeskolerne, glemmer man, at der er en lang række forhold, vi ikke får tilskud af.

Vi må heller ikke glemme midler til tidlig SFO. Midler, som kun nogle kommuner giver til de frie skoler. Det er helt urimeligt, at skolerne selv, sammen med forældrene, skal afholde udgifter, som kommunerne får bloktilskud til.

Vi har derfor sammen med de øvrige skoleforeninger igangsat en undersøgelse af de kommunale udgifter, der ikke konteres på "vores" konto. Vi afventer spændt resultatet.

På det gymnasiale område blev det ved indgåelse af forliget om elevfordeling aftalt, at der skal forhandles takstændringer. De private gymnasier er koblet til udgiftsniveauet og taksterne for de offentlige gymnasier. Derfor imødeser vi disse forhandlinger med spænding.

Vi ved, at der inden forhandlingerne om elevfordeling var et regeringsønske om at nedjustere tilskuddet til de private gymnasier betragteligt. Det blev med forliget afværget, men vi skal være særdeles opmærksomme, når de nye takster skal forhandles.

Under Corona-pandemien fik vi tildelt yderligere midler til fripladser, øremærket til de familier, der var økonomisk ramt i den anledning. Vi kunne se, at denne bevilling hurtigt fik ben at gå på, og den allerede var opbrugt med udgangen af februar måned.

Det almindelige fripladstilskud er derimod ikke ændret, selvom det beviseligt er utilstrækkeligt. Det er vi stadig meget ærgerlige over. Hvis regeringens politik går ud på at give alle forældre og elever lige muligheder, så må det være åbenlyst at forøge fripladstilskuddet. men det er måske ikke denne lighed, regeringen tænker på?

Nu overlades det til den enkelte skoles samvittighed og økonomi at tildele de nødvendige ekstra fripladser. De må tildeles, ud over dem, der kan gives ved hjælp af det meget lille beløb, der kan hentes via Fordelingssekretariatet.

Foreningen er stadig indstillet på, at midlerne til fripladspuljen kan finansieres ved at afsnøre en procent fra statstilskuddet.

Foreningen skal, ifølge dens formål, arbejde for bevarelse af forældre og elevers ret til et frit skolevalg, uanset deres økonomiske formåen. Derfor arbejder vi naturligvis med dette forslag.

(OK21)

Foreningens "Idegrundlag – Mission – og Vision" tilsiger også, at foreningen er en arbejdsgiverorganisation. På dette grundlag går vi aktivt ind i alle de overenskomster, der er på vores område.

Vi er ikke direkte forhandlere på de store overenskomster for lærere og ledere på grundskolerne og de private gymnasier, da overenskomsterne ejes af Medarbejder- og Kompetencestyrelsen. Vi har dog mulighed for at meddele vores ønsker - både inden og under forhandlingerne.

For lærerne på grundskolerne kom der allerede inden de reelle overenskomstforhandlinger et gennembrud på arbejdstidsområdet. Efter mange år med lovbestemt arbejdstid (Lov 409), blev der i november 2020 indgået en aftale på det kommunale område. En aftale, der efterfølgende blev oversat til de frie og private skoler og sat til afstemning sammen med den øvrige del af forhandlingsresultatet. Begge dele blev stemt hjem.

Det er meget tilfredsstillende, at skolerne fra august 2022 kan tilrettelægge lærernes arbejdstid efter en gensidig aftale.

Ikke alt er, ud fra et arbejdsgiversynspunkt, helt optimalt – sådan er kompromiser – men aftalen er til at planlægge efter, og det er positivt, at muligheden for at indgå lokale aftaler, der afviger fra de centrale bestemmelser, stadig er intakt.

På det gymnasiale område havde vi ønsket en mere gennemskuelig tillægsstruktur for gymnasielærerne, Men desværre vandt dette forslag ikke gehør.

Vi havde et stort ønske om, at lønforholdene for øverste leder på grundskolerne blev mere fleksible. Skoler- nes bestyrelser bør kunne tilbyde en lederløn, der både kan fastholde gode ledere og give mulighed for at rekruttere nye ledere.

Det er helt urimeligt, at øverste leders løn ikke er forudsigelig, og at engangsvederlag ikke kan udbetales månedsvis.

Det kan godt være, at den samlede løn bestående af toppen af intervallønnen sammen med det fulde en- gangsvederlag kan tåle sammenligning med tilsvarende stillinger i den offentlige skole. Men usikkerhed i både lønniveau og udbetaling medfører urimelige forskelle.

Vi har også ved tidligere overenskomstforhandlinger løftet problematikken. Og vi har fremlagt forslag, der ikke kræver særskilt finansiering.

Vi er ikke i mål på dette område. Foreningen har derfor i samarbejde med Frie Skolers Ledere og de øvrige skoleforeninger reageret kraftigt overfor såvel ministeriet som Medarbejder- og Kompetencestyrelsen. Vi har bl.a. udbedt os grundlaget for ministeriets praksis, men desværre har vi ikke – nu efter to måneder - modtaget svar. Vi arbejder naturligvis ufortrødent videre.

De frie og private skoler har ud over de statslige overenskomster tre tiltrædelsesoverenskomster, som for- handles direkte med fagforeningerne BUPL, 3F og HK. Skoleforeningerne har etableret et forhandlingsam- arbejde, i daglig tale kaldet "Aftaleenheden", som står for forhandlingerne.

Årets forhandlinger foregik uden større knaster. Vi lagde os tæt på det centrale forlig (CFU) og fik aftalt, hvordan stigningerne skal udmøntes på det frie skoleområde.

Forhandlingerne med BUPL indeholdt også en ændring på fagforeningssiden, idet der fra BUPL var et ønske om, at FOA blev en del af overenskomsten for i fremtiden at repræsentere de uuddannede medarbejdere i skolernes vuggestuer, børnehaver og SFO. Efter forhandlingerne accepterede Aftaleenheden, at FOA kunne indtræde i overenskomsten. FOA bydes derfor velkommen i vores sektor, og vi ser frem til et godt samar- bejde.

De tre overenskomster er tiltrædelsesoverenskomster. Da foreningen er part i forhandlingerne, og mener at have forhandlet rimelige vilkår for såvel medarbejdere som skolerne, kan vi kun anbefale, at bestyrelser og ledelser sætter sig ind i overenskomsterne og, hvis skolen ikke har tilsluttet sig, overvejer en tiltrædelse.

(Værdierne)

En fri og privat skole formulerer sit værdigrundlag. Det er værdierne, der gør forskellen. Det er herved, at den enkelte frie og private skole viser, at den netop er denne skole.

I kan bygge jeres virke på værdier relateret til bestemte livssyn, menneskesyn og samfundssyn og på vær- dier relateret til synet på pædagogik, dannelse og uddannelse, men kun ved at udleve værdierne differen- tierer I jer fra andre skoler.

Ideelt set sætter værdierne rammer om skolens organisation, kultur og processer. Værdierne er er grundla- get for måden I underviser, organiserer jer, mødes, tager beslutninger, eller for måden I omgås, formelt og uformelt.

Det er også udgangspunktet for måden, I interagerer med det øvrige samfund.

Værdierne er både jeres eksistensberettigelse og identitet.

(Kommunikation)

De frie og private skoler er populære blandt borgerne. Det er godt, at de, der bruger skolerne, værdsætter skolerne for det store arbejde, der bliver udført af medarbejdere, ledelser og bestyrelser. Populariteten er helt sikkert grundet i skolernes evne til at udleve deres værdier i dagligdagen. Spørgsmålet er imidlertid, om den viden om skolernes gode arbejde bliver indenfor egne rækker, eller om der i den brede befolkning er en bevidsthed om de private skolers initiativer.

Meget afhænger af den enkelte skoles kommunikation om dens værdigrundlag og om de indsatser og aktiviteter, der iværksættes både i forhold til eget værdigrundlag og ift. indsatser og aktiviteter, der iværksættes med baggrund i kodeks – de 7 samfundsløfter.

Mange af jer er gode til at kommunikere om stort og småt i skolens hverdagsliv. Mange kan blive bedre til at kommunikere "hvorfor" I gør, de ting I gør, og "hvorfor" I har de aktiviteter, I har.

Når man som skole kommunikerer, hvorfor man gør, det man gør i relation til skolens værdigrundlag, bliver kommunikationen stærkere, og der skabes et klart billede af, hvad man gerne vil stå for som skole.

Foreningen har som tidligere nævnt fået lavet en befolkningsundersøgelse, hvor 1.000 repræsentativt udvalgte borgeres tanker og meninger om skolers samfundsansvar kom til udtryk.

Vi undersøgte bl.a., om de adspurgte kendte til de frie og private skolers mange samfundsansvarlige aktiviteter. Det var spændende at læse undersøgelsens resultater og holde dem op imod de tilkendegivelser, I selv har givet om jeres samfundsansvarlige indsatser og aktiviteter i vores interne medlemsundersøgelse fra 2020. En undersøgelse 93% af medlemsskolerne svarede på – og tak for det!

Befolkningsundersøgelsen tegner et billede af en her og nu-situation. Den viser, at det er rigtigt set af foreningens medlemsskoler, at det er vigtigt, at skoler tager samfundsansvar i bred forstand.

Den viser også, at der lige nu er en modsætning mellem det, befolkningen tror, de private skoler gør, og det de private skoler selv siger, de gør.

Der er åbenlyst et potentiale, når det kommer til kommunikationen om de frie og private skolers faktiske samfundsansvarlige indsatser og aktiviteter.

I foreningens "Idegrundlag – Mission – Vision" er et af formålene, at foreningen har kommunikative opgaver. Det forsøger vi på mange måder at efterleve, og vi vil gerne videreformidle skolernes indsatser og aktiviteter – især de aktiviteter og indsatser, der knytter sig til kodeks – de 7 samfundsløfter.

Foreningen ér til stede i debatten, når det handler om de frie og private skolers samfundsansvar, men foreningens ord mister værdi i den offentlige eller politiske debat, hvis ikke I, medlemsskolerne, også medvirker ved at fortælle og kommunikere om jeres samfundsansvarlige tiltag.

(Skolen som forebyggende instans)

Når man læser resultaterne af en befolkningsundersøgelse, som den, foreningen har fået lavet, må man altid vurdere, hvordan resultatet skal tolkes.

Når man spørger ind til befolkningens kendskab til de private skolers initiativer i relation til de kernetemaer, som kodeks – de 7 samfundsløfter er bygget op omkring, så er der nogle områder, man bliver overrasket over, at de private skoler ikke er slået igennem på. F.eks. på trivselsagendaen.

Her har kun en fjerdedel af den adspurgte befolkning den opfattelse, at private skoler har særlige initiativer for at forebygge psykisk eller fysisk mistrivsel hos personer i og omkring skolen.

Samme andel mener, at private skoler har særlige initiativer for at hjælpe elever, som mistrives grundet noget, der sker uden for skolen. Andelen af medlemsskoler, der via konkrete initiativer tager hånd om elevernes mistrivsel, der ikke er direkte relateret til skolen, f.eks. i forbindelse med forældres skilsmisse, sorgsituationer, lavt selvværd m.v. er ifølge spørgeskemaundersøgelsen fra 2020 faktisk hele 87% for gymnasieskolerne og 77% for grundskolerne.

En fjerdedel af den adspurgte befolkning har den opfattelse, at private skoler samarbejder med andre forebyggende instanser som f.eks. SSP og de sociale myndigheder.

I ved det godt og agerer også efter det: Skolen er forpligtet til at reagere, når man bliver bekymret for en elevs trivsel og er forpligtet til at underrette myndighederne, når mistrivsel bundet i forhold, der er uden for skolens rækkevidde at håndtere. At underrette handler jo om at sikre, at et barn eller en ung og familien får den bedst mulige hjælp og støtte.

Den interne undersøgelse viser et generelt billede af, at medlemsskolerne samarbejder med myndighederne og underretter, når det er nødvendigt.

Der bliver samtidig mere end nogensinde holdt øje med, om de frie skoler lever op til underretningspligten.

(Fokus på rettigheder og konventioner)

Et andet oplagt tema, hvor man kan ærgre sig over, at de frie og private skoler ikke er slået igennem hos den brede befolkning, er det, der berører frihed, folkestyre, rettigheder og demokratisk dannelse.

Intet andet tema har vel haft så stor betydning for de frie og private skolars vilkår over de seneste år. Men den politiske og styringsmæssige opmærksomhed på temaet er vel i sig selv sekundært som argument. Rettigheder og konventioner er noget, vi som frie og private skoler har fokus på. Fordi det giver mening og harmonerer med vores værdier om samfundsansvar og den frihed, der er grundlaget for vores skoletradition og vores skoleforms eksistens.

Der både kan og skal være synligt fokus på elevernes demokratiske dannelse og på deres strukturelle indflydelse og medbestemmelse på de frie og private skoler, men blot en tredjedel af den adspurgte befolkning angiver som svar, at de tror, at private skoler har fokus på at fremme elevernes demokratiske dannelse.

(Pejlemærket)

Børn og unge er forskellige og har forskellige vilkår. Det er et pejlemærke for de frie og private skoler, at alle skal blive så dygtige som muligt – uanset deres udgangspunkt. Heri ligger blandt andet en ambition om at give børn og unge stærke ståsteder og de bedste muligheder for videre uddannelse.

De frie og private skoler har tradition for at have fokus på, at alle elever skal have de bedste muligheder. Dette fokus bør fastholdes og måske endda skærpes med iværksættelse af nye initiativer.

(Mangfoldighed og rummelighed)

Vores to samfundsløfter: "Skolens mangfoldighed" og "Skolens rummelighed og resultater" knytter sig til det fælles pejlemærke.

Det er vigtigt, at alle de forældre og elever, der deler skolernes værdier, også har en reel mulighed for at blive optaget hos os. Vi må derfor være meget opmærksomme på, at der kan være en række socioøkonomiske barrierer, som vi må forsøge at udligne.

Ifølge Center for Sociologisk Analyse er elever fra lavindkomsthjem og elever fra hjem med ingen eller lavt uddannelsesniveau i højere grad i gang med uddannelse og beskæftigelse, når de har gået i en privat skole.

Dette viser, at vi som samfundsansvarlige skoler er optaget af, hvordan alle elevgrupper løftes. Alligevel bør vi have særlig opmærksomhed på at skabe mønsterbrydere og social mobilitet.

En skoleform, der virkelig er specialiseret i forhold til udsatte børn og unge, er de sociale kostskoler. Her bliver der udført et fantastisk arbejde.

I en rapport fra Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd, VIVE, fra 2019, konstateredes det, at der er signifikante forskelle på de muligheder børn og unge har, afhængig af, om de fik et kostskoleophold eller blev anbragt i andre sociale foranstaltninger. Et resultat Børne- og undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil kvitterede for med stor ros.

På den baggrund skabte det en vis undren, at samme minister i foråret fremlagde, at kostskolerne i fremtiden kun må have op til 8 anbragte børn. Et forslag, der de facto vil lukke samtlige sociale kostskoler.

Ministerens opfattelse af skoleformen er vendt 180 grader på baggrund af en enkelt, men meget beklagelig sag på én kostskole. Heldigvis var der ikke, på det tidspunkt forslaget blev stillet, flertal for det, men vi ser lidt frygtsoomt hen mod efterårets forhandlinger om anbragte børn og interne skoler.

Om noget illustrerer dette, hvordan en sag ved en enkelt skole hurtigt kan udvikle sig til politiske forslag, der vil have voldsomme konsekvenser for hele sektoren. Det må vi alle være opmærksomme på.

”Alle skal blive så dygtige som muligt.” Dette pejlemærke har selvfølgelig også betydning for vores håndtering af de elever, der kan siges at have særlige behov. Særlige behov, der bl.a. kan skyldes, at de har en funktionsnedsættelse, har faglige udfordringer - eller er fagligt stærke.

Hvert år indstiller skoleforeningerne forslag til, hvor stort et beløb, der skal afsnøres af driftstilskuddet og målrettes specialundervisning. Det er store beløb, der afsnøres – 5 procentpoint af de 76%, som koblingsprocenten er pt.

På trods af det, oplever skolerne, at taksterne falder.

Årsagen er, at antallet af specialundervisningselever på de frie grundskoler hvert år stiger med omkring 10%. Lavere takster medfører desværre, at skolerne må delfinansiere via det almindelige driftstilskud.

Man kan undre sig over den meget store elevstigning hvert eneste år. Skoleforeningerne har derfor to gange foreslået ministeriet at igangsætte en undersøgelse af specialundervisningen på de frie grundskoler sammenlignet med tilsvarende på folkeskolerne. Ministeren mener, helt generelt, at der ikke er behov for analyser af de frie skoler, derfor bliver en undersøgelse afvist. Måske fordi resultaterne vil forstyrre ministerens opfattelse af de frie skoler? I skoleforeningerne mener vi imidlertid, at en sådan undersøgelse vil være hensigtsmæssig, hvorfor vi overvejer at gennemføre en sådan i fællesskab.

Tilskud eller ej. Undersøgelser eller ej. En moderne, samfundsansvarlig fri og privat skole har aktiviteter og indsatser, der understøtter ansvarligt optag og positiv udvikling af alle elever, uanset deres faglige, fysiske eller psykiske udgangspunkt.

(Traditionen og historien)

Tidens skole. Skole til tiden. De private skolars historiske begyndelse regnes ofte fra slutningen af 1700-tallet. Der er stadig stærke spor fra dengang på mange af foreningens medlemsskoler.

Skolerne blev dengang oprettet, fordi man ville noget andet – et anderledes skoletilbud.

De blev oprettet, for at børn og unge kunne få en undervisning, der sigtede på kvalifikationer til moderne erhverv. Børnene blev blandt andet undervist i matematik, fysik, naturhistorie og fremmedsprog, hvilket ikke skete i den offentlige skole på daværende tidspunkt.

Der blev også skabt private skoletilbud for piger og unge kvinder, så de også kunne få et uddannelsesforløb, der var sammenligneligt med drengenes.

(Skolen til fremtiden og elevernes videre vej i uddannelsessystemet)

Vi, de frie og private skoler, må fortsat effektivt tage initiativ til at gøre tingene anderledes. Vi må rettidigt vurdere, hvilken dannelse og uddannelse børn og unge skal have for at klare sig nu og i fremtiden.

Vi kan f.eks. have opmærksomhed på at tilrettelægge vores undervisningstilbud, så det fokuserer på bestemte fag eller kompetencer, der i stigende grad efterspørges af arbejdsmarkedet.

-

Det er i samfundets interesse, at unge uddanner sig og kommer ud på arbejdsmarkedet. Skolars evne til at motivere eleverne til uddannelse og til at oplyse og vejlede dem i at træffe deres valg er afgørende.

Med vores samfundsløfte, der omhandler elevernes videre vej i uddannelsessystemet, har vi i fællesskab givet håndslag på at sætte fokus på netop det.

Vores skoleform har stærke traditioner og frihed til at skabe en skole, der er skole til tiden og – via dens fremsynethed – skolen til fremtiden. Det er derfor, vi forbliver relevante.

(Tak)

Kampen for frihed til de frie og private skoler skal vindes igen og igen.

Hvis man er alene i kampen, bliver den svær at vinde. Heldigvis er der mange, der har samme opfattelse som vi, - mange, der sammen med os, vil tage kampen for at bevare de frie, værdibårne skoler.

Frit valg, herunder valg af skole og uddannelse, er ikke samfundsstridigt, men en forudsætning for et demokratisk samfund, hvor der er tillid til borgerne - tillid til civilsamfundet og de beslutninger, der tages lokalt.

I en tid, hvor mange beslutninger tages på Christiansborg, og hvor centrale bestemmelser og begrænsninger pakkes ind i fine ord om frihed og decentralisering, er det vigtigt, at vi er mange, der kæmper for friheden til frie valg. Reelle frie valg.

I en tid, hvor skoleformen er presset, er det fantastisk, at vi i skoleforeningerne rykker tættere sammen, tilsidesætter de uenigheder, vi naturligvis også har, for at gøre fælles front. Så tusind tak for et godt samarbejde til Friskolerne, Lilleskolerne, Foreningen af Kristne Friskoler og de tyske mindretalsskoler.

-

På Christiansborg har vi et rigtig godt samarbejde med specielt undervisningsordførerne. Det er kendetegnende for et åbent demokrati, at der er adgang til magthaverne.

Foreningen har et virkeligt godt og tillidsfuldt samarbejde med størsteparten af de politiske partier, så herfra skal der også lyde en stor tak for lydhørhed, både når vi er enige, og når vore indfaldsvinkler er forskellige. Det er gennem dialog, man skaber forståelse for hinandens synspunkter.

-

Politik skabes naturligvis af politikerne, men realiseres gennem departement og styrelse. Tak til embedsværket for gode og hyppige samtaler om de udfordringer, som de politiske ideologiske ambitioner giver for den virkelige skoleverden.

Embedsværket skal balancere mellem rammer og lovgivning og hede politiske ønsker. Vi er ikke altid enige, men det er indtil nu lykkedes med konstruktive dialoger til gavn for alle. Tak for involvering og for drøftelserne.

-

Det har været et overenskomstår. Dette kunne afstedkomme store uenigheder mellem fagforeninger på den ene side og os som arbejdsgivere på den anden. Det har det ikke! Vi har et fint samarbejde med alle fagforeningerne på vores område. Tak til alle for det.

Enkelte foreninger har vi hyppigere kontakt med. Derfor en særlig tak til Frie Skolers Ledere og Frie Skolers Lærerforening – vores mål er det samme, nemlig gode skoler for både elever og medarbejdere – netop derfor er vores gode samarbejde essentielt.

-

Det har været mærkelige år for foreningens sekretariatet. Det gode fællesskab, der er kendetegnende for sekretariatet, blev sat på prøve (som hos så mange andre), da arbejdet blev henlagt til hjemmekontoret. Men også det blev klaret flot.

Sekretariatet er den daglige nerve i foreningen. Tak til jer alle, der nu igen er samlet i Ny Kongensgade – og i nye lokaler - tak for jeres imødekommenhed, store hjælpsomhed og ikke mindst jeres dedikation for de frie og private skoler.

Bag et velfungerende sekretariat, står en dygtig leder. Det er du, Søren. Tusind tak for din store indsats for at få det hele til at hænge sammen og for dit store engagement for de frie og private skoler.

-

Sidst, men absolut ikke mindst – tak til bestyrelsen, der altid er klar til at løfte drøftelser og tage beslutninger, der er til gavn for de frie og private skoler. Et godt bestyrelsesarbejde bunder ikke altid i enighed, men også i gode og konstruktive diskussioner, hvor man taler tillidsfuldt sammen og finder den rette vej frem.

Tak for de mange seriøse timer og for de rigtig fornøjelige.

-

Og til allersidst – tak, tusind tak til alle jer, bestyrelser og ledelser, der til daglig udfører frontarbejdet. Alle jer, der sørger for, at de frie og private skoler fungerer, som de gør, og sørger for, at de 70.000 elever får en fantastisk skolegang.

(Afslutning)

Vi er Danmarks Private Skoler. Vi er forskellige skoler. Og det er godt!

Men der er også meget, vi er fælles om. Meget, der binder os sammen:

Ansaret, der er skolernes legitimitet.

Friheden, der er skolernes grundvilkår.

Værdierne, der er skolernes eksistensberettigelse og identitet.

Pejlemærket; at alle elever skal blive så dygtige som muligt, uanset deres udgangspunkt.

Traditionen og den historiske sammenhæng fra de første frie og private skoler til dem, der findes nu.

”Intet nyt, altid det samme. Alting nyt, aldrig det samme”:

Ansaret, friheden, værdierne, pejlemærket og traditionen.

Det er fortsat disse fem kernebegreber, der er det fælles omdrejningspunkt for medlemsskolerne – hver for sig – og for foreningen, der netop repræsenterer fællesskabet blandt skolerne.

”Det fælles” er omdrejningspunktet i det foreningen står for og gør – i stort og småt.

Ansaret. Friheden. Værdierne. Pejlemærket og Traditionen er grundtonerne og til stadighed yderst relevante begreber i en fri og privatskolesammenhæng, der er værd at fortælle om, bevare, forsvare og kæmpe for.

Så lad os gøre det. Sammen.